

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2021-2023
(skrajne daty)
 Rok akademicki 2022-2023

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Opieka i edukacja terapeutyczna w chorobach przewlekłych, w tym: przetoki
Kod przedmiotu*	ZPP –OiEPrz
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Uniwersytet Rzeszowski, Kolegium Nauk Medycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Nauk o Zdrowiu, Zakład Pielęgniarstwa i Zdrowia Publicznego
Kierunek studiów	Pielęgniarstwo
Poziom studiów	Studia II stopnia
Profil	Praktyczny
Forma studiów	Stacjonarne (ST)
Rok i semestr/y studiów	Rok II, semestr III
Rodzaj przedmiotu	Kierunkowy B- Zaawansowana praktyka pielęgniarska
Język wykładowy	Polski
Koordinator	Dr n. o zdr Zdzisława Chmiel
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykłady - dr n. zdr Zdzisława Chmiel, 2. Ćwiczenia - dr n. zdr Zdzisława Chmiel, 3. Ćw./CSM - dr n. zdr Zdzisława Chmiel 4. Zajęcia praktyczne: nie dotyczy 5. Praktyki zawodowe – osoby spełniające kryteria kształcenia praktycznego

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykład	Ćw.		Konwersatorium	Lab.		Seminarium	ZP		Praktyki	Inne (np. samokształcenie)	Liczba pkt. ECTS
		audytoryjne	laboratoryjne		laboratorium	Laboratorium CSM		Zajęcia Praktyczne	Zajęcia Praktyczne CSM			
III	15		10			5				20		4

CSM – Centrum Symulacji Medycznej

1.2. Sposób realizacji zajęć

- zajęcia w formie tradycyjnej
 zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

– sem III – wykłady – zaliczenie bez oceny; ćwiczenia laboratoryjne - zaliczenie z oceną, laboratorium CSM – zaliczenie z oceną, praktyka zawodowa – zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

1. Treści z zakresu nauk podstawowych realizowanych na studiach I stopnia, w tym:
 - anatomia i fizjologia (budowa i funkcjonowanie poszczególnych układów i narządów),
 - patologia (przyczyny, mechanizmy powstawania i rozwoju zaburzeń chorobowych, a także ich skutki),
2. Treści z zakresu podstaw opieki pielęgniarskiej, realizowanych na studiach I stopnia, w tym:
 - podstaw pielęgniarstwa (identyfikacja pojęć z zakresu pielęgniarstwa, rozumienie funkcji zawodowych pielęgniarki, rozpoznawanie potrzeb zdrowotnych pacjentów, rozumienie procesu pielęgnowania, jako metody pracy pielęgniarki),
 - badań fizykalnych (umiejętność przeprowadzenie kompleksowego badania podmiotowego i przedmiotowego pacjenta, adekwatnie do jego wieku, jako element gromadzenia informacji o stanie zdrowia podopiecznego),
3. Treści nauk z zakresu opieki specjalistycznej, realizowane na studiach I stopnia, w tym choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne, chirurgia i pielęgniarstwo chirurgiczne, pediatria i pielęgniarstwo pediatryczne, anestezjologia i pielęgniarstwo w zagrożeniu życia, pielęgniarstwo opieki długoterminowej, neurologia i pielęgniarstwo neurologiczne, geriatria i pielęgniarstwo geriatryczne, onkologia i pielęgniarstwo onkologiczne, opieka paliatywna (znajomość etiopatogenezy, objawów klinicznych, przebiegu, zasad diagnostyki, leczenia, rokowania, następstw i zasad opieki pielęgniarskiej nad pacjentami w wybranych chorobach)

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	<p>Przygotowanie studenta do interpretowania i rozumienia wiedzy dotyczącej:</p> <ul style="list-style-type: none">• specyfiki stomii odbarczających na przewodzie pokarmowym i układzie moczowym oraz stomii odżywczych;• zasad i metod wytwarzania stomii odbarczających i odżywczych;• wskazań do wytworzenia przetok żywieniowych i odbarczających (jelitowe, moczowe);• rozpoznawania powikłań funkcjonowania wytworzonych stomii odbarczających i odżywczych,• zadań pielęgniarki w opiece nad pacjentem z wyłonioną stomią jelitową, przetoką moczową oraz stomią odżywczą,
----	--

C ₂	<p>Przygotowanie studenta, w zakresie umiejętności, do profesjonalnej realizacji zadań wobec pacjenta z wytworzoną stomią odbarczającą lub odżywczą, planowania, realizowania i oceniania podejmowanych działań na rzecz podopiecznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie merytoryczne i praktyczne do samodzielnego wykonywania czynności zawodowych, w tym doboru metod i środków do zaopatrzenia przetok; • przygotowanie do gromadzenia potrzebnych informacji, dotyczących indywidualnej opieki nad pacjentem z wyłonioną przetoką odbarczającą oraz wytworzoną przetoką odżywczą, przetwarzania ich i wnioskowania oraz aktywnego uczestnictwa w dyskusji, z adekwatny; • przygotowanie merytoryczne i praktyczne do samodzielnego wykonywania zadań niezbędnych dla zapewnienia profesjonalnej opieki pielęgniarskiej nad pacjentem z wyłonioną przetoką odbarczającą oraz wytworzoną przetoką odżywczą, a także współpracy w interdyscyplinarnym zespole terapeutycznym; • przygotowanie merytoryczne i praktyczne do samodzielnego rozwiązywania problemów zdrowotnych pacjenta ze stomią odżywczą i odbarczającą; • przygotowanie merytoryczne i praktyczne do samodzielnego prowadzenia dokumentacji medycznej odzwierciedlającej zakres realizowanej opieki nad pacjentem z wyłonioną przetoką odbarczającą oraz wytworzoną przetoką odżywczą.
C ₃	Uwrażliwienie studenta na profesjonalne wykonywanie czynności zawodowych oraz kształtowanie postawy studenta do pogłębiania wiedzy z zakresu pielęgnowania pacjenta ze stomią jelitową.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
Student zna i rozumie:		
EK_01	zasady oceny funkcjonowania przetoki jelitowej i moczowej oraz ich powikłań,	B.W ₄₂
EK_02	zasady przygotowania pacjenta z przetoką jelitową i moczową oraz jego rodziny do samoobserwacji i samoopieki oraz zasady doboru sprzętu stomijnego i jego refundacji.	B.W ₄₃
Student potrafi:		
EK_03	stosować nowoczesne techniki pielęgnacji przetok jelitowych i moczowych,	B.U ₄₃
EK_04	przygotowywać pacjenta ze stomią do samoopieki i zapewniać doradztwo w doborze sprzętu stomijnego.	B.U ₄₄
Student jest gotów do:		
EK_04	formułowania opinii dotyczących różnych aspektów działalności zawodowej i zasięgania porad ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu.	K.02

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładów

Treści merytoryczne
Najczęstsze przyczyny i wskazania do wyłonienia stomii odbarczającej (jelitowej, moczowej), ich rodzaje, klasyfikacja i kryteria.
Rodzaje oraz najczęstsze przyczyny i wskazania do wyłonienia stomii odżywczych. Zasady żywienia drogą stomii odżywczych (gastrostomia, jejunostomia).
Założenia teoretyczne opieki nad pacjentem z przetoką - Model opieki, z uwzględnieniem protokołu ERAS w okresie okołoperacyjnym.
Potencjalne powikłania ogólne (psychosocjalne, seksualne, metaboliczne) w opiece nad pacjentem ze stomią.
Potencjalne powikłania miejscowe (chirurgiczne i dermatologiczne) w opiece nad pacjentem ze stomią.
Rodzaje sprzętu stomijnego do zaopatrzenia przetoki jelitowej/ moczowej, zasady stosowania, refundacja NFZ.
Zasady edukacji pacjenta z wytworzoną stomią, grupy wsparcia chorych ze stomią.

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
ĆWICZENIA LABORATORYJNE
Zasady oceny prawidłowości funkcjonowania stomii – zasady badania pacjenta ze stomią, ocena skóry wokół przetoki z zastosowaniem skal, ocena żywotności stomii.
Planowanie opieki pielęgniarskiej nad pacjentem oraz jego rodziną, w poszczególnych etapach przygotowania do życia ze stomią.
Rozwiązywanie problemów zdrowotnych związanych z powikłaniami wynikającymi z wytworzonych stomii. Piodermia zgorzelinowa jako rzadka przyczyna owrzodzenia wokół przetoki.
Prowadzenie edukacji pacjenta ze stomią oraz jego rodziny w zakresie zasad samoopieki, w tym doboru sprzętu stomijnego oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych (powikłania). Wykorzystywanie w procesie edukacji pacjenta pozytywnych aspektów życia ze stomią.
LABORATORIUM CSM
Wybrane elementy opieki pielęgniarskiej nad pacjentem ze stomią – edukacja i przygotowanie do samoopieki.

PRAKTYKA ZAWODOWA
Irygacja kolostomii, aspekty edukacyjne, wskazania.
Ocena stanu skóry i tkanki podskórnej wokół stomii z zastosowaniem skal; zasady zaopatrzenia stomii, z uwzględnieniem aktualnego stanu skóry, zaopatrzenie zmian skórnych.
Psychospołeczne aspekty opieki nad pacjentem ze stomią. Komunikacja interpersonalna z pacjentem, z uwzględnieniem jego reakcji na wytworzona przetokę.
Badanie pacjenta z przetoką, ocena żywotności przetoki, rozpoznanie ewentualnych powikłań.
Edukowanie pacjenta ze stomią oraz jego rodziny w zakresie zasad samoopieki.

3.4 Metody dydaktyczne

Np.:

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

Metoda dydaktyczna	Forma zajęć
Wykład konwencjonalny z prezentacją multimedialną	W
Wykład konwersatoryjny	W
Dyskusja dydaktyczna	Ćw.; L/CSM; PZ
Ćwiczenia w grupach	Ćw.; L/CSM
Interpretacja tekstów źródłowych	W; Ćw.; PZ
Próba pracy	L/CSM; PZ
Studium przypadków	Ćw.; L/CSM; PZ
Zadanie praktyczne	L/CSM; PZ
Realizacja procedur	L/CSM; PZ
Instruktaż	PZ

W- wykład, Ćw. – ćwiczenia laboratoryjne, L/CSM – laboratorium Centrum Symulacji Medycznej, PZ – praktyka zawodowa

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw., ...)
B.W ₄₂ ; B.W ₄₃	KOLOKWIMUM ZALICZENIOWE – TEST PISEMNY	W
B.U ₄₃ ; BU ₄₄	KOLOKWIMUM ZALICZENIOWE – TEST PISEMNY	Ćw.

BU44; K.02	ZADANIE PRAKTYCZNE PRÓBA PRACY – STUDIUM PRZYPADKU W WARUNKACH SYMULOWANYCH REALIZACJA PROCEDUR, OBSERWACJA PRACY I POSTAWY STUDENTA	L/CSM
B.U43; BU44; K.02	ZADANIE PRAKTYCZNE PRÓBA PRACY – STUDIUM PRZYPADKU W WARUNKACH RZECZYWISTYCH REALIZACJA PROCEDUR OBSERWACJA PRACY I POSTAWY STUDENTA	PZ

4.2 WARUNKI ZALICZENIA PRZEDMIOTU (KRYTERIA OCENIANIA)

- **Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest uzyskanie zaliczeń z przypisanych efektów uczenia się, zgodnie z podanymi kryteriami, z poszczególnych form zajęć dydaktycznych, realizowanych w ramach przedmiotu.**
- **Wykład – zaliczenie bez oceny**
 - Obecność na zajęciach 100% [wg. listy obecności].
 - Uzyskanie zaliczenia z przypisanych efektów uczenia się.
 - Forma pisemna – test wiedzy jedno lub i wielokrotnego wyboru.
 - Do każdego efektu uczenia się zostanie przypisana taka sama liczba pytań.
 - Czas przewidziany na udzielenie odpowiedzi uzależniony będzie od liczby pytań, przy założeniu - 1 min. na każde pytanie.
 - Za każde pytanie student może uzyskać następującą ilość punktów:
 - udzielenie poprawnej, kompletnej odpowiedzi (uwzględniając przyjętą ilość poprawnych odpowiedzi w danym pytaniu), bez zaznaczenia odpowiedzi niepoprawnej – 2 pkt.
 - udzielenie poprawnej, ale niekompletnej odpowiedzi (uwzględniając przyjętą ilość poprawnych odpowiedzi w danym pytaniu - wielokrotność), bez zaznaczenia odpowiedzi niepoprawnej – 1 pkt.
 - udzielenie odpowiedzi mieszanej tj. częściowo poprawnej, jak i częściowo niepoprawnej (uwzględniając przyjętą ilość poprawnych odpowiedzi w danym pytaniu) – 0 pkt.
 - udzielenie odpowiedzi niepoprawnych (uwzględniając przyjętą ilość poprawnych odpowiedzi w danym pytaniu) – 0 pkt.
 - Kryterium uzyskania zaliczenia z poszczególnych efektów uczenia się:
 - Do uzyskania zaliczenia uprawnia minimum 50% poziom zaliczenia każdego z efektów uczenia się.
 - Kryterium uzyskania oceny z całości weryfikowanych efektów uczenia się, pod warunkiem uzyskania przez studenta zaliczenia poszczególnych efektów uczenia się:
 - Do uzyskania zaliczenia uprawnia minimum 60% poziom zaliczenia przypisanych efektów uczenia się:
 - ◆ zaliczenie - student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 60% - 100%
 - ◆ brak zaliczenia - student zaliczył efekty uczenia się na poziomie niższym niż 60%
- **Ćwiczenia laboratoryjne – zaliczenie z oceną - średnia ważona: ocena z zaliczenia efektów uczenia się z zakresu umiejętności (zaliczenie z ćwiczeń laoratoryjnych) - (80%), ocena z opracowanego programu edukacyjnego (20%).**
 - Obecność na zajęciach 100% [wg. listy obecności]
 - Opracowanie programu edukacyjnego dla pacjenta ze stomią jelitową lub urostomią w zakresie samo pielęgnacji i samo opieki.

- Kryteria oceny opracowania:
 - trafność doboru treści: od 0 pkt. do 6 pkt.
 - treści odzwierciedlają aktualny stan wiedzy w danym zakresie: od 0 pkt. do 3 pkt.
 - poprawna terminologia i język: od 0 pkt. do 3 pkt.
 - zacytowane pozycje piśmiennictwa polskiego i zagranicznego związane są z omawianym zagadnieniem: od 0 pkt. do 3 pkt.
- Do uzyskania zaliczenia uprawnia minimum 60% poziom zaliczenia przypisanego efektu uczenia się:

5,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 93-100%

4,5 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 85-92%

4,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 77-84%

3,5 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 69-76%

3,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 60%-68%

2,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie niższym niż 60%

- Uzyskanie zaliczenia z przypisanych efektów uczenia się
- Forma pisemna – test jedno lub i wielokrotnego wyboru; pytania w teście ukierunkowane będą na działania pielęgniarstwa, jakie należy podjąć w określonej sytuacji zdrowotnej pacjenta.
- Do każdego efektu uczenia się zostanie przypisana taka sama liczba pytań.
- Czas przewidziany na udzielenie odpowiedzi uzależniony będzie od liczby pytań, przy założeniu - 1 min. na każde pytanie.
- Punktacja- za każde pytanie student może uzyskać następującą ilość punktów:
 - udzielenie poprawnej, kompletnej odpowiedzi (uwzględniając przyjętą ilość poprawnych odpowiedzi w danym pytaniu), bez zaznaczenia odpowiedzi niepoprawnej – 2 pkt.
 - udzielenie poprawnej, ale niekompletnej odpowiedzi (uwzględniając przyjętą ilość poprawnych odpowiedzi w danym pytaniu - wielokrotność), bez zaznaczenia odpowiedzi niepoprawnej – 1 pkt.
 - udzielenie odpowiedzi mieszanej tj. częściowo poprawnej, jak i częściowo niepoprawnej (uwzględniając przyjętą ilość poprawnych odpowiedzi w danym pytaniu) – 0 pkt.
 - udzielenie odpowiedzi niepoprawnych (uwzględniając przyjętą ilość poprawnych odpowiedzi w danym pytaniu) – 0 pkt.
- Kryterium uzyskania zaliczenia z poszczególnych efektów uczenia się:
 - uzyskanie min. 50% poziomu zaliczenia efektu uczenia się.
- Kryterium uzyskania oceny z całości weryfikowanych efektów uczenia się, pod warunkiem uzyskania przez studenta zaliczenia poszczególnych efektów uczenia się:
 - Do uzyskania zaliczenia uprawnia minimum 60% poziom zaliczenia przypisanego efektu uczenia się:

5,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 93-100%

4,5 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 85-92%

4,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 77-84%

3,5 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 69-76%

3,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 60%-68%

2,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie niższym niż 60%

■ Laboratorium CSM - zaliczenie z oceną

- Obecność na ćwiczeniach 100% [wg. listy obecności].
- Uzyskanie zaliczenia na podstawie checklisty opracowanej do dedykowanego scenariusza
- Kryterium uzyskania zaliczenia z poszczególnych efektów uczenia się:
 - Uzyskanie min. 60% poziomu zaliczenia efektu uczenia się.
- Kryterium uzyskania oceny z całości weryfikowanych efektów uczenia się, pod warunkiem uzyskania przez studenta zaliczenia poszczególnych efektów uczenia się:
 - Do uzyskania zaliczenia uprawnia minimum 60% poziom zaliczenia przypisanych efektów uczenia się:

5,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 93-100%

4,5 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 85-92%

4,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 77-84%

3,5 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 69-76%

3,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie 60%-68%

2,0 – student zaliczył efekty uczenia się na poziomie niższym niż 60%

■ Praktyka zawodowa - zaliczenie z oceną

- Obecność na praktykach zawodowych 100% [wg. listy obecności],
- Uzyskanie zaliczenia z przypisanych efektów uczenia się, zgodnie kryteriami zawartymi w Dzienniku Kształcenia Praktycznego Kierunek Pielęgniarstwo - studia stacjonarne i niestacjonarne II stopnia, dla cyklu kształcenia 2021/2022 – 2022/2023.

4. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
GODZINY KONTAKTOWE	62
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów:	
ZAJĘCIA TEORETYCZNE (WYKŁADY, ĆWICZENIA, ĆWICZENIA/ CSM)	30
ZAJĘCIA PRAKTYCZNE/ ZAJĘCIA PRAKTYCZNE/ CSM	-
PRAKTYKA ZAWODOWA	20
Godziny kontaktowe poza harmonogramem studiów (udział w konsultacjach, zaliczeniach, egzaminie)	
UDZIAŁ W KONSULTACJACH	8
UDZIAŁ W ZALICZENIACH, EGZAMINIE	4
GODZINY NIEKONTAKTOWE	38
WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - SAMOKSZTAŁCENIE	-
GODZINY NIEKONTAKTOWE – PRACA WŁASNA STUDENTA (PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ, NAPISANIE REFERATU, PRZYGOTOWANIE DO ZALICZEŃ, EGZAMINU)	38
SUMA GODZIN	100
LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	20
zasady i formy odbywania praktyk	STUDENT MA OBOWIĄZEK ODBYCIA I ZALICZENIA WSZYSTKICH PRAKTYK. PODSTAWĄ ORGANIZOWANIA KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO DLA STUDENTA JEST UMOWA/ POROZUMIENIE POMIĘDZY REKTOREM UCZELNI A DYREKTOREM ZAKŁADU PRACY. PRZEBIEG REALIZACJI PRAKTYK PODLEGA UDOKUMENTOWANIU. NADZÓR NAD PRZEBIEGIEM REALIZACJI KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO SPRAWUJE KOORDYNATOR PRAKTYK.

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

1. Banasiewicz T., Krokowicz P., Szczepkowski M. (red.): Stomia. Prawidłowe postępowanie chirurgiczne i pielęgnacja. Termedia. Poznań 2014.
2. Bazaliński D., Kaczmarek D.: Stomia jelitowa w praktyce pielęgniarskiej, wskazania do wyłonienia i powikłania stomii. /w/ Kachaniuk H. (red.): Pielęgniarska opieka nad osobami starszymi. Raabe. Warszawa 2009; 10 – 35.

Literatura uzupełniająca:

1. Sierakowska M., Wrońska I. (red.): Edukacja zdrowotna w praktyce pielęgniarskiej. PZWL, Warszawa, 1, 2021.
2. Banasiewicz T., Krokowicz P., Szczepkowski M.: Stomia. Prawidłowe postępowanie chirurgiczne i pielęgnacja. Termedia, Poznań 2014.
3. Szczepkowski M., Niemirowicz Szczytt M.: Powikłania stomii jelitowych – leczenie chirurgiczne. Gastroenterologia Polska. 2009; 2: 183 – 188.
4. Deptała A., Wojtukiewicz M.Z. (red.): Rak jelita grubego. Termedia. Poznań 2012

Czasopisma:

1. Kózka M., Bielecki K.: Model opieki nad pacjentem ze stomią. Rekomendacje Polskiego Klubu Koloproktologii. Medycyna Praktyczna. Chirurgia 2003; 3 / 48 – 52. [<https://www.termedia.pl/Model-opieki-nad-pacjentem-ze-stomia,8,841,0,0.html>]
2. Pikor K. Pielęgnowanie chorego z urostomią. Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne. 2008; 1: 21–25. [<https://www.termedia.pl/Pielegnowanie-chorego-z-urostomia,50,10149,1,0.html>]
3. Cierznakowska K. Urostomia-zmiany skórne wokół przetoki. Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne 2008; 4: 136-138.
4. Kózka M., Bazaliński D.: Zastosowanie systemu wspierająco-uczącego w opiece nad chorym z przetoką jelitową. Problemy Pielęgniarstwa 2010; 3: 337 – 341.
5. Bazaliński D., Barańska B.: Najczęstsze problemy w opiece nad pacjentem z gastrostomią odżywczą – doświadczenia własne. Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne. 2009; 3; 81-88 [<https://www.termedia.pl/Najczestsze-problemy-pielegnacyjne-w-opiece-nad-pacjentem-z-gastrostomia-odzywcz-8211-doswiadczenia-wlasne,50,13433,1,0.html>]
6. Cierznakowska K., Szewczyk M.T., Cwajda J. i wsp.: Wybrane procedury w opiece okołoperacyjnej nad chorym ze stomią. Przewodnik Lekarza 2005; 2: 87-92.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej